

Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Om faget

Fagets relevans

Norskkompetanse er en forutsetning for å kunne delta og lære i den norske skolen og det norske samfunnet. Faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal gi elevene et solid språklig, kommunikativt og faglig grunnlag som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i vanlig opplæring i alle fag. Slik legger faget grunnlaget for livsmestring, samfunnsdeltakelse og videre kvalifisering for yrkesliv. Elevene skal få erfare at det å kunne flere språk enn ett er en ressurs i skolen og i samfunnet.

Faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter bygger videre på elevenes språklige og kulturelle erfaringer og ferdigheter. Slik bidrar faget til mestring, positiv identitetsutvikling og danning for den enkelte elev, og til viktig språk- og kulturkompetanse for samfunnet og arbeidslivet.

Kjerneelementer

Kjerneelementene i grunnleggende norsk for språklige minoriteter rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget.

Muntlig kommunikasjon

Elevene skal utvikle muntlige ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i læring. De skal lytte etter og gjenkjenne lyder, forstå norsk tale og utvikle ordforråd og begrepsapparat. Elevene skal få erfaring med å kommunisere på norsk i ulike sammenhenger, og reflektere over muntlig språkbruk.

Språklæring

Elevene skal utvikle kunnskaper om hva det innebærer å lære seg et nytt språk. De skal bruke språklæringsstrategier for å utvikle språkferdighetene sine, og de skal kunne sammenligne norsk med språk de kan fra før. Dette omfatter både språket som system og språket i bruk.

Lesing

Elevene skal utvikle leseferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å lese egnede tekster i ulike sjangre. De skal utvikle lesestrategier og reflektere over tekster.

Skriftlig tekstskaping

Elevene skal utvikle skriveferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å skrive tekster i ulike sjangre og for ulike formål.

Språk og teknologi

Elevene skal benytte ulike norskspråklige og flerspråklige digitale hjelpemidler for å utvikle språkferdigheter på norsk. De skal vurdere ulike digitale kilder.

Språklig og kulturelt mangfold

Elevene skal oppleve at språklig og kulturelt mangfold er en ressurs i opplæringen. De skal oppøve et sammenlignende perspektiv på norsk og språk de kan fra før. Elevene skal gjøre seg kjent med og samtale om noen trekk ved norsk kultur i nåtid og fortid, og deres egne erfaringer fra Norge og andre kulturer de kjenner kan gi viktige perspektiver i refleksjon over sammenhengen mellom språk, identitet og kultur.

Verdier og prinsipper

Faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal bidra til at alle elever får like muligheter til å delta i skolen og i samfunnet. Slik legger faget til rette for medvirkning og demokratisk deltakelse. Faget skal ta utgangspunkt i elevenes ressurser og anerkjenne den enkelte elevs erfaringer, kompetanser og forutsetninger. Slik ivaretas og styrkes menneskeverdet og identiteten til den enkelte, og det kulturelle mangfoldet og fellesskapet i skolen og samfunnet som helhet.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gir mulighet til å utforske og uttrykke egne tanker, erfaringer og følelser, og til å håndtere mellommenneskelige relasjoner i språklige og kulturelt sammensatte fellesskap. Arbeid med tekster kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling. Arbeid med språk og språkbruk kan gi elevene nye perspektiver på språklig identitet.

Demokrati og medborgerskap

I faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gjør det mulig for elevene å holde seg informert, gjøre seg opp sine egne tanker og meninger og å forstå og delta i samtaler, diskusjoner og samfunnsliv. Arbeid med tekster kan gi elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og perspektiver, noe som kan legge grunnlag for forståelse, toleranse og konstruktiv samhandling med andre mennesker.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å øve opp grunnleggende kommunikativ kompetanse som gjør det mulig å samhandle og delta, om å bruke samtale for å utforske og få innsikt, om å mestre ulike muntlige sjangre, og om å reflektere over muntlig språkbruk.

Utviklingen av muntlige ferdigheter innebærer en progresjon fra grunnleggende lytte- og uttaleferdigheter, og enkle samtaler og språkhandlinger, til forståelig uttale og mestring av et stadig mer presist språk og mer komplekse muntlige sjangre.

Faget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter på norsk.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om at eleven skal øve opp grunnleggende skrivekompetanse på norsk for å kommunisere, utforske, lære, ytre seg og uttrykke seg kreativt. Skrivningen skal være tilpasset innhold, form og formål.

Utviklingen av å kunne skrive innebærer en progresjon fra grunnleggende bokstav- og tekstkunnskap til planlegging, utforming og bearbeiding av mer komplekse tekster.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne skrive på norsk.

Å kunne lese

Å kunne lese i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å øve opp grunnleggende lesekompetanse på norsk, om å lese for læring, opplevelse og innlevelse, om å øve opp gode lesestrategier, og om å reflektere over teksters innhold, form og formål.

Utviklingen av å kunne lese innebærer en progresjon fra grunnleggende avkoding og forståelse av enkle tekster til lesing av og refleksjon over mer komplekse tekster i ulike sjangre. Elevene skal også lese og forstå tall, tabeller og diagrammer.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne lese på norsk.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å utvikle grunnleggende digitale ferdigheter, om å bruke digitale ressurser i språklæring, informasjonsinnhenting, lesing, tekstskaping og kommunikasjon.

Utviklingen av digitale ferdigheter innebærer en progresjon fra å utforske ulike digitale ressurser til aktiv bruk og vurdering av digitale verktøy og ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering nivå 1

Kompetansemål etter nivå 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke ord og uttrykk for å hilse, introdusere seg, be om noe, takke og uttrykke følelser og behov
- bruke fraser om personlige og hverdagslige temaer
- forstå og bruke norske ord for grunnleggende begreper
- delta i enkle samtaler om kjente temaer med støtte fra kontekst og samtalepartner

- gjenkjenne og utforske norske språklyder og norsk stavelsesstruktur, trykk og intonasjon
- utforske grunnleggende mønstre for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- utforske og bruke læringsstrategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- skrive store og små bokstaver
- knytte bokstaver til lyder og trekke lyder sammen til ord i lesing og skriving
- skrive enkle setninger og tekster
- lese enkle alderstilpassede tekster om kjente temaer
- kunne si, lese og skrive norske tall
- utforske enkle lesestrategier
- utforske ulike digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon, og som støtte i språk- og faglæring
- sammenligne ord og uttrykk på norsk med andre språk eleven kjenner
- samtale om noen kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 1 når de bruker innøvde ord og fraser, og når de kommuniserer om kjente temaer i situasjoner hvor de får støtte fra konteksten og samtalepartneren. Elevene viser også kompetanse når de bruker strategier som støtter forståelse og bruk av norsk, og når de sammenligner ord, uttrykk og grunnleggende språkmønstre på norsk med andre språk de kjenner.

Læreren skal legge til rette for at elevene får utvikle muntlig og skriftlig språk gjennom å prøve seg fram, være kreative og bruke språket i forskjellige situasjoner. Læreren skal også legge til rette for at elevene får mulighet til å vise språk-, fag- og kulturkompetanse på måter som bidrar til mestring og motivasjon. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlig og skriftlige ferdigheter. Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale, gjennom å gi og få tilbakemeldinger og gjennom å bearbeide egne tekster etter tilbakemeldinger.

Kompetansemål og vurdering nivå 2

Kompetansemål etter nivå 2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- delta i hverdagslige og faglige samtaler om kjente temaer

- gjenfortelle hovedinnholdet i muntlig formidling
- uttale de fleste ord og setninger på en forståelig måte med funksjonell bruk av trykk og intonasjon
- utvikle et faglig ordforråd
- gi uttrykk for egne meninger skriftlig og muntlig
- bruke grunnleggende regler for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- bruke læringsstrategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- lese og gjengi innholdet i ulike skjønnlitterære og faglige tekster
- bruke ulike lesestrategier
- lese enkle grafiske framstillinger
- bruke grunnleggende begreper knyttet til regning
- skrive og strukturere ulike tekster
- bruke digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon og læringsarbeid
- sammenligne språklig innhold, form og bruk i norsk og andre språk eleven kjenner
- reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger
- beskrive kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer og reflektere over likheter og forskjeller

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 2 når de deltar, skaper mening og gir uttrykk for egne meninger i samtaler om kjent innhold, og når de bruker grunnleggende strukturer og konvensjoner i muntlig og skriftlig kommunikasjon på norsk. De viser også kompetanse når de tar i bruk strategier som støtter kommunikasjon og språklæring. Videre viser elevene kompetanse når de sammenligner norsk og andre språk de kan, og når de har bevissthet om språklig innhold, form og bruk i norsk.

Læreren skal legge til rette for at elevene får utvikle muntlig og skriftlig språk gjennom å prøve seg fram, være kreative og bruke språket i nye situasjoner. Læreren skal også legge til rette for at elevene får mulighet til å vise språk-, fag- og kulturkompetanse på måter som bidrar til mestring og motivasjon. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale, gjennom å gi og få tilbakemeldinger og gjennom å bearbeide egne tekster etter tilbakemeldinger.

Kompetansemål og vurdering nivå 3

Kompetansemål etter nivå 3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- snakke norsk med funksjonell uttale
- fortelle med sammenheng
- følge opp og bygge videre på andres samtalebidrag i hverdagslige og faglige samtaler
- bruke et variert faglig ordforråd
- begrunne og argumentere for egne meninger muntlig og skriftlig
- reflektere over virkemidler i ulike muntlige og skriftlige sjangre
- utforske vanlige former for tvetydig kommunikasjon i norsk
- mestre sentrale regler for rettskriving, formverk og setningsstruktur
- reflektere over innhold, form og formål i ulike tekster
- mestre læringsstrategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- lese for å oppleve, få innsikt og lære
- lese grafiske framstillinger
- skrive tekster i ulike sjangre, med ulikt formål og med ulike uttrykksformer
- bruke og vurdere ulike digitale verktøy og ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid
- reflektere over hvordan muntlig og skriftlig språkbruk varierer geografisk, sosialt og kulturelt
- sammenligne humor, ironi og metaforer i ulike språk og kulturer
- reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper
- utforske et utvalg kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer og presentere dette med eller uten bruk av digitale verktøy

Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse på nivå 3 når de kommuniserer på en selvstendig måte, muntlig og skriftlig. Videre viser de kompetanse når de tilpasser språket etter mottaker, formål og situasjon, når de vurderer virkemidler i muntlige, skriftlige og sammensatte tekster, og når de bruker sin digitale kompetanse til å støtte språkbruk og språklæring. Elevene viser også kompetanse når de bruker hensiktsmessige læringsstrategier og er bevisste på sin flerspråklighet som ressurs i eget læringsarbeid.

Læreren skal legge til rette for at elevene får utvikle muntlig og skriftlig språk gjennom å prøve seg fram, være kreative og bruke språket i stadig nye situasjoner. Læreren skal også legge til rette for at eleven får ta i bruk hele sin samlede språkkompetanse i eget læringsarbeid og får mulighet til å vise språk-, fag- og kulturkompetanse på flere måter som bidrar til mestring og motivasjon. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale, gjennom å gi og få tilbakemeldinger og gjennom å bearbeide egne tekster etter tilbakemeldinger.

Vurderingsordning

Det gis ikke vurdering med karakter i opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Elever i grunnskolen og i videregående opplæring med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge vanlig opplæring i skolen. Kommunen eller fylkeskommunen skal kartlegge hvilke ferdigheter elevene har i norsk før det blir gjort vedtak om særskilt norskopplæring. Slik kartlegging skal også utføres underveis i opplæringen for elever som får særskilt språkopplæring etter forskriften, som grunnlag for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.